

Pojavljanje ribjega galeba *Larus ichthyæetus* v Sloveniji

Occurrence of the Great Black-headed Gull *Larus ichthyæetus* in Slovenia

Luka BOŽIČ

UVOD

Ribji galeb je azijska vrsta galeba, ki le s skrajno zahodnim delom svojega gnezditvenega areala sega v zahodno palearktiko (CRAMP et al. 1983). Tukaj, na meji gnezditvene razširjenosti, je precej redek in nereden gnezdilec. Tako naj bi na tem območju gnezdil redno samo na Krimu in vzhodnih obalah Azovskega morja, vendar vsi avtorji teh gnezdišč ne omenjajo (CRAMP et al. 1983). Leta 1985 je bila ugotovljena gnezditvenost na zaježitvenem jezeru v Zaporožju v Ukrajini (ROBEL & BESCHOW 1994). Vprašljiva oziroma neredno zasedena gnezdišča so še na znameniti delti Volge pri Astrahanu ob Kaspijskem jezeru, visokoležečih jezerih v Azerbajdžanu in na stepskih jezerih v ruskem Predkavkazju (CRAMP et al. 1983, ROBEL & BESCHOW 1994). Težišče strnjene gnezditvene populacije leži na alkalnih, stepskih jezerih Kazahstana in še nekaterih nekdanjih južnih sovjetskih republik. Vzhodna meja areala v obliki manjših raztresenih kolonij poteka v SZ Kitajski, zahodni Mongoliji in severnem Tibetu (CRAMP et al. 1983, LEWINGTON et al. 1991, ROBEL & BESCHOW 1994).

V zunajgnezditvenem obdobju se pojavlja v glavnem ob morskih obalah, opazovanj s celinskih voda pa je razmeroma malo (to seveda velja le za običajni negnezditveni areal), kar pa je najbrž posledica majhnega števila opazovalcev v teh krajih. Prezimovališča se raztezajo na zahodu od Rdečega morja, kjer je maloštevilen, prek Perzijskega zaliva, Arabskega morja do Bengalskega zaliva na vzhodu. Verjetno prezimuje tudi v večjem delu celinske južne Azije (CRAMP et al. 1983). Na jugu se pojavlja do Kenije, kjer v manjšem številu redno prezimuje na obali. V Sredozemlju je reden gost in prezimova-

lec samo v Izraelu (SHIRIHAI 1996), čeprav se morda občasno pojavlja tudi na Cipru (LEWINGTON et al. 1991).

Ime ribji galeb oziroma *Larus ichthyæetus* izhaja iz značilnega načina lova, s katerim si ribji galeb išče hrano, predvsem so to ribe, čeprav lovi tudi druge nižje živali in male sesalce (CRAMP et al. 1983). Pri tem galeb nekaj časa lebdi nad vodno gladino in hitro plahuta, podobno kot čigre, nato pa z vso hitrostjo strmoglavi v vodo za plenom (BARTHEL 1994). *Ikhtus* pomeni v grščini ribo, *aetos* pa orla, ker naj bi pri lovu spominjal na ribjega orla (op. ur.).

POJAVLJANJE V EVROPI

Ribji galeb je v Evropi izjemno redek gost. V evropskem okviru bi se naj redno pojavljal le na romunski obali Crnega morja, čeprav tudi to ni povsem zanesljivo. Opazovanja iz drugih držav prihajajo z vse celine, z izjemo skrajnega severa in zahodnih držav. Tako ni nobenih znanih podatkov z Islandije, Irske, Finske, iz severnega dela Skandinavskega polotoka, Francije, Španije in Portugalske. Iz Velike Britanije je po reviziji nekaterih starih opazovanj znan samo en podatek iz prejšnjega stoletja (ANONIMUS 1995). V tem pogledu je zelo zanimiv podatek z atlantskega otočja Madeira (Portugalska), kjer je bil ribji galeb opazovan leta 1933 (CRAMP et al. 1983, LEWINGTON et al. 1991, ROBEL & BESCHOW 1994). Za opazovanja iz drugih evropskih držav ni izrazitega vzorca: zabeležena so bila v vseh mesecih z izjemo novembra in decembra, vendar z opaznim viškom v juniju (11 opazovanj). Zunaj gnezdišč so zelo redka tudi v državah na meji areala, kjer ribji galebi občasno sicer gnezdiijo (npr. Ukrajina in evropski del Rusije). Največ podatkov je iz Poljske, in sicer pet, najpogostejši pa sta eno ali dve opazovanji v posamezni državi (ROBEL &

BESCHOW 1994). V letu 1996 je bil opazen predvsem porast opazovanj na Madžarskem, kjer je bilo prej znano le eno opazovanje (BARTHEL 1996). Zelo zanimiv je podatek o opazovanju ribjega galeba v drugem poletnem perju 17. 8. 1996 v Dalmaciji na Hrvaškem. Na žalost v nizozemski reviji Dutch birding, kjer je bila notica objavljena, ni naveden natančen kraj opazovanja (Van den BERG 1996).

OPAZOVANJA V SLOVENIJI

Prvo opazovanje

Prva v Sloveniji sta imela priložnost srečati se z ribjim galebom F. Bračko in F. Janžekovič, in slednji je svoje opazovanje opisal takole: "V soboto 10.2.1996 sem vodil skupino dvajsetih učiteljev na opazovanje vodnih ptic. Odločili smo se za obisk akumulacije Melje na Dravi. Bila je ena redkih, ki v ostri zimi ni v celoti zaledenela. Zanimala nas je tudi stara struga za zapornicami, kjer so počivali kormorani, sive čaplje, mlakarice, liske, galebi... Med predstavljanjem posameznih vrst vedoželjnim učiteljem sem zagledal velikega 'belega' galeba s črno glavo. Na prvi pogled je bil videti kot rečni galeb *Larus ridibundus* v poletnem perju, ko pa je lagodno in brez strahu letel mimo nas, sem videl naslednje značilnosti: po velikosti je bil podoben rumenonogemu galebu *Larus cachinnans*; bil je odrasel z belim trupom in srebrnobelemi perutmi, ki so bile na konicah črne; kljun je bil večbarven - osnova in prva polovica kljuna sta bili rumeni, druga polovica pa je bila oranžna s črno progo. Na osnovi teh značilnosti, predvsem pa, ker je bil odrasel osebek v poletnem perju, sem prepoznal azijskega galeba z imenom *Larus ichthyaetus*. Sam sem bil nad izjemnim opazovanjem navdušen, drugim opazovalcem pa se je zdel vsaj toliko zanimiv kot sivi galeb *Larus canus*, ki smo ga malo prej opazovali".

F. Janžekovič je kasneje dodal, da je še istega dne opazoval tudi tri osebe ribjega galeba v prvem zimskem perju, ki so se zadrževali nekoliko nižje ob Dravi. Eden od njih se je na plitvini v bližini Meljskega mostu prehranjeval z ribo. Tega dne ni bil povsem prepričan ali gre v resnici za ribje

galebe, vse dvome v zvezi s kakršnokoli zamenjavo pa je pregnal naslednjega dne, ko je skupaj s še nekaterimi drugimi ornitologi na istem mestu ponovno opazoval enega spolno nezrelega ribjega galeba. Rečemo lahko, da so bili tega dne na stari strugi Drave pod Meljem opazovani štirje ribji galebi.

Drugo opazovanje

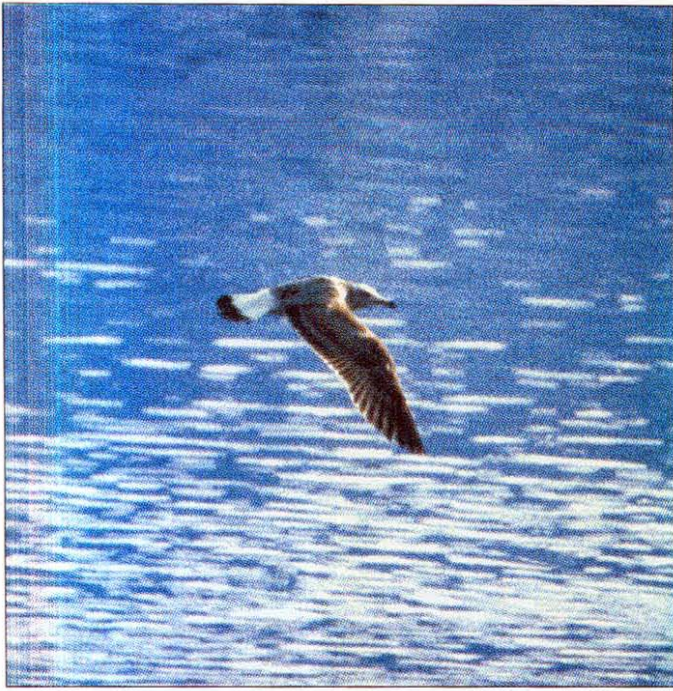
Novica o zanimivem opazovanju se je zelo hitro razširila med slovenskimi ornitologi, tako da se je naslednjega dne, 11.2.1996, pri meljskem jezu zbrala kar lepa družina opazovalcev. A. Bibič, F. Bračko, D. Denac, F. Janžekovič, B. Rubinič in A. Vrezec so v sončnem jutru opazovali ribjega galeba, ki se je zadrževal med množico rumenonogih galeb. Bil je v prehodnem perju med mladostnim in prvim zimskim perjem. B. Rubiniču je uspelo galeba tudi dokaj uspešno fotografirati. Kasneje se je ptica pričela spretletavati, nato pa je odletela nad tokom reke navzdol.

Okoli 12. ure sem bil v Melju z B. Rubiničem in A. Vrezcem tudi sam. Na naše veliko presenečenje je bil prvi ptič, ki smo ga zagledali, odrasel ribji galeb v skoraj popolnem poletnem perju (le na čelu je imel še nekaj beline). Po natančnem pregledu plitvine, na kateri je počivalo kar precejšnje število galeb, smo ugotovili, da njegovega drugoletnega vrstnika ni nikjer več. Ribji galeb je sprva počival na vodni gladini, po nekajminutnem opazovanju pa je pričel v krogih letati v bližini jezu. Nato se je usedel na plitvino, ko pa smo se mu z namenom, da ga fotografiramo, preveč približali, se je skupaj z drugimi galebi dvignil in odletel nad reko navzdol. Kljub temu da so se drugi galebi čez nekaj časa pričeli vračati, ribjega galeba nismo več videli.

Do konca februarja je bilo v Melju opravljenih še veliko terenskih obhodov (Bračko in Janžekovič, ustno), vendar ribji galebi niso bili več opaženi.

Tretje opazovanje

Dne 9.3.1996, skoraj mesec dni po spektakularnih dogodkih v Melju, sva bila z D. Denacem na terenu ob Ormoškem jezeru. V okviru rednega mesečnega mo-

Slika 1 in 2: Ribji galeb *Larus ichthyæetus* v prvem zimskem perju. Maribor (Melje), 11.2.1996 (B. Rubinič)

Figs. 1, & 2: Great Black-headed Gull *Larus ichthyæetus* in the first winter plumage. Maribor (Melje). February 11th, 1996 (B. Rubinič)

nitoringa sva spremljala selitev vodnih ptic. Šele sredi dopoldneva sva postala pozorna na osamljenega galeba, ki je že od zgodnjega jutra posedal na manjšem prodnatem otočku na začetku jezera. Sprva mu, misleč da je povsem običajen rumenonogi galeb, sploh nisva posvečala pozornosti. Pogled skozi teleskop pa nama je razkril, da opazujeva ribjega galeba v prvem zimskem perju s sledovi mladostnega perja. Zaradi značilnega vzorca preostalih mladostnih peres na sicer sivem hrbtu domnevava, da sva se srečala z osebkom, ki je bil opazovan vsaj že 11.2.1996 v Melju (verjetno pa že dan prej). Ribji galeb je večino dneva presedel na omenjeni plitvini, nekajkrat pa sva ga opazovala tudi pri zanimivem, že v uvodu opisanem načinu lova. V vodo je strmoglavljaj z višine približno dveh metrov, vendar ni bil nikoli uspešen. Proti večeru, okoli 17. ure, se je pričel spreletavati med mostom in jezerom, nato pa je odletel dlje na jezero.

Četrto opazovanje

Še povsem pod vtisom sobotnega opazovanja sem se v ponedeljek 11.3.1996 odpravil še na Ptujsko jezero. Oblačen, vendar zanimiv dan se je že prevesil v

drugo polovico, ko sem prišel do jezua v Markovcih. Med pisano množico rac, teh tukaj v tem času nikoli ne manjka, sem nenadoma na precejšnji razdalji zagledal odraslega ribjega galeba v popolnem poletnem perju. Verjetno je šlo za osebek, opazovan v Melju pred mesecem dni, le da je v tem času povsem zamenjal perje. Ker sem del površine jezera, na katerem je počival ribji galeb, prej že pregledal, ni bilo nobenega dvoma, da je priletel šele pred nekaj minutami. Galeb je nekaj časa sedel na gladini jezera, čez približno pet minut pa se je prestavil za nekaj sto metrov, kjer je nato ostal do konca opazovanja.

Tukaj je treba še dodati, da so bili na Ormoškem in Ptujskem jezeru v mesecu februarju opravljene številni terenski obhodi v različnih delih dneva, ribji galebi pa niso bili opazovani (Štumberger, ustno). Isto velja tudi za vse omenjene lokalitete v naslednjih mesecih od tega opazovanja dalje.

Peto opazovanje

Dne 26.12.1996, ravno v času nastajanja tega članka, sva se z D. Denacem med vračanjem s terena na Ptujskem jezeru mimogrede ustavila še v Melju. Približno

Slika 3: Ribji galeb *Larus ichthyæetus* v prvem zimskem perju. Maribor (Melje), 11.2.1996 (B. Rubinič)

Fig. 3: Great Black-headed Gull *Larus ichthyæetus* in the first winter plumage. Maribor (Melje). February 11th, 1996 (B. Rubinič)

ob 12.30 sva se ustavila ob Dravi pod jezom, kjer je na kamnih, ki molijo iz vode, počivalo večje število galebov. Oko se mi je po nekaj sekundah opazovanja ustavilo na opazno večjem galebu, ki je mirno čepel med skupino rumenonogih galebov. Kar verjeti nisem mogel, da sem se skoraj eno leto po prvem opazovanju ribjega galeba v Melju ponovno srečal s to vrsto, in to spet prav na tej lokaliteti. Galeb, bil je odrasel osebek v zimskem perju, se je v času najinega petnajst minut trajajočega opazovanja bolj ali manj zadrževal na istem mestu in ni kazal kake pretirane aktivnosti. Takoj ko sva prišla domov, sem o opazovanju obvestil nekaj ornitologov, ki so se povečini pri priči odpravili v Melje. Tako so A.Bibič, F.Janžekovič in J.Smole ribjega galeba opazovali od približno 13.30 do 15. ure. V tem času se je galeb le enkrat nekoliko spreletel, drugače pa je ves čas miroval. Zato je še toliko bolj nenavadno, da ga malo po 15. uri, ko je v Melju opazoval F.Bračko, ni bilo nikjer več.

Terenski obhodi, opravljeni v naslednjih dneh, žal niso prinesli ponovnega

opazovanja te zanimive vrste (D.Denac, lastna opazovanja).

Šesto opazovanje

V zelo mrzlem in jasnem dopoldnevu dne 30.12.1996 sem se odpravil na Ptujsko jezero. Več kot polovica jezera je bila zamrznjena, že na samem začetku pa me je presenetilo za ta teren nenavadno majhno število galebov. Ko sem se po opravljenem štetju okoli 13.30 vračal po isti poti mimo velikega otoka, pa je na ledu pri Ranci že počivala jata 550 sivih galebov, ki so medtem kdove odkod prileteli na svoje prenočišče. Nemudoma sem se lotil pregledovanja in kaj kmalu med njimi opazil tudi ribjega galeba. Nedvomno je bil to osebek, opazovan v Melju pred nekaj dnevi. Resnici na ljubo moram povedati, da sem ga zavoljo prejšnjih izkušenj kar nekako pričakoval. Ribji galeb je nekaj časa mirno stal med množico sivih galebov, nato pa se je ulegel in vtaknil glavo pod perje, ne da bi se več menil za okolico. Kakor je malo prej zbujal pozornost med drugimi galebi, tako se je zdaj v hipu popolnoma izgubil v njihovi belini.

Ob 16. uri je pri Ranci opazoval še B.Štumberger, vendar ribjega galeba ni več zasledil.

V tem času so se namreč galebi že pomaknili na sredino jezera, kjer pa jih zaradi pojenjujoče dnevne svetlobe ni bilo več mogoče opazovati.

Sedmo opazovanje

Dne 11.1.1997 sem opazoval ribjega galeba na stari lokaciji, v Melju. Ves čas opazovanja se je zadrževal v plitvi vodi skupaj s približno desetimi rumenonogimi galebi. V primerjavi s prvim opazovanjem v tej sezoni je imel tokrat na glavi že nekoliko več črnine, ki se je od predela v okolici očesa v obliki majhnih črtic širila po skoraj celotni glavi. Kljub temu pa glava od daleč še nikakor ni delovala črna.

Osmo opazovanje

Po uspešno zaključenem terenskem obhodu na Ormoškem jezeru smo se dne 25.1.1997 D.Denac, B.Rubinič, J.Smole, B.Štumberger, A.Vrezec in avtor članka

mimogrede ustavili še na jezu ptujske akumulacije v Markovcih. Tam smo ribjega galeba opazovali okoli poldneva, in to približno pol ure. Z glavo pod perutjo je počival na vodi, oddaljen približno 300 metrov od jezerskega brega.

Deveto opazovanje

Dne 6.2.1997 ga je B.Štumberger spet opazoval v Markovcih, vendar tokrat precej bliže bregu, tako da je bila lepo vidna že precej razvita črnina na glavi. Ta je bila po Štumbergerjevih besedah na desni strani glave celo bolj izrazita. V času opazovanja je ribji galeb nekajkrat poizkusil ujeti ribo, vendar mu to ni uspelo.

PREPOZNAVA RIBJIH GALEBOV NA TERENU

Pravilna določitev ribjega galeba, seveda z izjemo odraslega osebka v poletnem perju, zahteva kar nekaj pozornosti, predvsem pa izkušenj z drugimi vrstami galeb. Vendar menim, da v primeru, ko so opazovalne razmere ugodne in imamo možnost primerjave predvsem z rumenonogim galebom, ni posebej težavna. Seveda velja to le za tipično obarvane osebkke.

Ribji galeb je po velikosti nekoliko večji od rumenonogega, kar je v neposredni primerjavi tudi povsem očitno. Nekateri avtorji (npr. BARTHEL 1994) navajajo, da lahko po velikosti dosega tudi morskega galeba *Larus marinus*, vendar pri opazovanih osebkkih jaz sam in tudi drugi opazovalci nismo dobili takšnega vtisa. Seveda je pri tem treba upoštevati, da je lahko velikost pri galebih precej variabilna. Za ribjega galeba, opazovanega dne 9.3.1996 na Ormoškem jezeru, bi celo zelo težko trdil, da je bil sploh kaj večji od rumenonogega galeba (vendar brez primerjave). Pač pa se je razlika v velikosti med vsemi opazovanji lepo videla pri odraslem osebku v Melju. Predvsem je bil na vodi počivajoči ribji galeb višji in z opazno močnejšim kljunom, kot ga ima rumenonogi galeb. Razlika v debelini kljuna je bila po moji oceni takšna, kot je na primer med kljunom rumenonogega in rjavega galeba *Larus fuscus*. Tudi to bi si upal trditi samo za odraslega galeba. Pri

petem opazovanju se mi je ob neposredni primerjavi z rumenonogim galebom zdel kljun ribjega galeba tudi izrazito daljši, s čimer se je strinjal tudi soopazovalec. Nasprotno pa osebek v letu kljub primerjavi ni deloval opazno masivnejši. Morda je bil za odtenek večji od rumenonogega galeba, vendar v primeri z morskim galebom še vedno z razmeroma dolgimi in ozkimi perutmi ter elegantnim letom. F. Janžekoviču se pri prvem opazovanju na primer ni zdel nič večji od rumenonogega galeba.

Pomembna in že na prvi pogled opazna razlika, po kateri so se ribji galebi razlikovali od vseh podobnih večjih vrst galeb, se mi zdi nenavadna akrocefaloidno oblikovana glava z izrazito ravnim čelom, ki morda nekoliko spominja na progastokljunega galeba *Larus audouinii*, ki pa ga takrat praktično še nisem poznal, tako da je ta opazka nastala kasneje. Morda se mi je ta značilnost zdela celo nekoliko izrazitejša pri drugoletnem osebku.

Kot sem že zapisal, je odrasel osebek v poletnem perju s svojimi priročniško prepoznavnimi značilnostmi nezamenljiv. Posebej bi poudaril le barvno enkratno strukturiran kljun, ki ga omenja že Janžekovič, in črno glavo z belimi polmeseci. Te so v zimskem perju zaradi prevladujoče beline na glavi nekoliko slabše vidne, a vendarle s teleskopom brez težav opazne. Zabrisana črna lisa okoli očesa v tem času spominja na črnoglavega galeba *Larus melanocephalus*, s tem da so bile pri naših opazovanjih vidne tudi že številne majhne črne pikice, na gosto posejane po vsej glavi. Verjetno je to že prvo znamenje golitve zimskega perja (glej spodaj). Bela očesca na samem koncu peruti so precej večja kot pri rumenonogem galeb, kar je dobro vidno že na tleh. Precej dolge noge pa so se mi zdele bolj svetle barve, podobne limonini. Rdeči obroček na kljunu je bil zbledel in manj izrazit kot v poletnem perju.

Zanimivo je, da je bil opazovani odrasel osebek že 10. februarja 1996 oziroma 6. februarja 1997 skoraj čisto v poletnem perju, saj je v tem času večina rečnih in tudi drugih galeb še povsem v zimskem perju (lastna opazanja). Vendar je po

literaturi (CRAMP et al. 1983) takšen, za naše razmere zgoden čas golitve zimskega perja pri tej vrsti povsem običajen. V tem pogledu je bolj zanimiv osebek, ki je bil še 9. marca vsaj po obarvanosti sodeč z ostanki mladostnega perja na hrptu. Normalno se mladostni osebek delno pregolijo najkasneje do konca prvega koledarskega leta (CRAMP et al. 1983). BARTHEL (1994) celo pravi, da je ta enakomerna obarvanost hrpta v tem času prav pri ribjem galebu nekaj posebnega med velikimi galebi. Od tega povprečja se pri nas opazovani galeb torej kar precej oddaljuje.

Med značilnostmi, pomembnimi za določitev omenjenega spolno nezrelega osebaka, bi omenil predvsem ob straneh vratu in deloma na glavi prevladujoče rjave tone (ta barva kaže še na mladostno perje), specifično oblikovano temno liso okoli očesa, bela polmeseca, ki sta bila sicer precej slabše vidna kot pri odraslem osebkju, saj sta se verjetno šele pričela razvijati, in predvsem nekakšen na prsni prekinjen komat rjave barve, ki je potekal od zatilja do strani spodnjega dela vratu. Črna obroba na koncu repa je bila zelo izrazita, široka in, jasno, odsekano ločena od beline preostalega dela repa. Ta prehod je pri rumenonogem galebu bolj postopen. V letu me je spominjal na črnoglavega galeba, le da je bil nekoliko manj kontrasten. Zamenjava s to vrsto je seveda že zaradi velikosti popolnoma nemogoča. Kljun je bil svetel, le konica je bila izrazito črna in ostro ločena od obarvanosti preostalega dela kljuna. To je vsekakor značilno, saj imajo rumenonogi galebi te starosti običajno kljun v celoti temen, oziroma je temen večji del. Ti dobijo takšen kljun, kot ga je imel opazovani ribji galeb, praviloma šele v drugem letu (Rubinič ustno, lastna opazovanja). Na sicer sivem hrptu je imel galeb še precej neenakomerno razporejenih svetlo rjavih mladostnih peres, kar je, kot sem že zgoraj omenil, precej neobičajno.

SKLEP

Vsa zgoraj navedena opazovanja ribjih galebov, če seveda strnemo prva štiri v eno in zadnjih pet v drugo opazovanje, so

prvi in drugi podatek o pojavljanju te vrste v Sloveniji. Prav tako ne obstaja noben znan podatek iz obdobja več kot 50 let v preteklosti (komisija za redkosti DOPPS 1989). To je že enajsta vrsta galeba, registrirana na slovenskem delu reke Drave, ki s to številko verjetno nima para daleč naokoli.

Poleg same favnistične pomembnosti pa lahko iz teh opazovanj izluščimo tudi nekatere druge zanimive ugotovitve.

Vsekakor že na prvi pogled v obeh primerih zbuja pozornost dolgo zadrževanje ribjih galebov na območju reke Drave. Pri tem je treba upoštevati tudi, da drugo, ki poteka v fazi zaključevanja tega članka, lahko še vedno traja.

Če pogledamo druga evropska opazovanja, ugotovimo, da je to pri ribjem galebu dokaj običajen pojav. Najbolj nenavadna so v tem smislu opazovanja iz Madžarske, Nizozemske in Nemčije. V slednjih dveh primerih se je domnevno isti odrasli osebek celo več let vračal na isto lokacijo. Na Nizozemskem so bila takšna leta 1974 - 1976, v Nemčiji pa 1991 - 1994, pri čemer leta 1993 ni bil opažen. V obeh državah je bil vsako leto opazovan povprečno en mesec, s tem da je bil v tem času ponavadi opažen na vsaj dveh različnih krajih (ROBEL & BESCHOW 1994 ; BARTHEL 1996). To zelo spominja na naša opazovanja, kjer je bil ribji galeb poleg Melja (4 opazovanja) opažen še štirikrat na Ptujskem jezeru (cca. 25 km po Dravi od Melja) in enkrat na Ormoškem jezeru (skoraj 50 km od Melja). Verjetno se je poleg Melja redno zadrževal vsaj še na Ptujskem jezeru, kjer je morda celo redno prenočeval skupaj s številnimi drugimi galebi. Tako bi si lahko razlagali tudi nenadni, nepričakovani odhod ribjega galeba z Melja okoli 15. ure dne 30.12.1996. Ob upoštevanju nekaterih drugih dejstev se zdi mogoča domneva, da je bil tudi pri nas opazovani odrasli osebek obakrat isti. V letu 1996 sta se poleg več osebkov, opazovanih v Hortobagyju, v času od 22.7. do 18.10. dva ribja galeba zadrževala še pri kraju Feherto na madžarski strani Nežiderskega jezera. En osebek je bil odrasel, drugi pa ne natančneje določen spolno nezrel osebek (BARTHEL 1996). Ta dva ribja galeba bi

morda lahko bila, nekaj mesecev prej in nato eden še nekaj mesecev kasneje, pri nas opazovana osebk. To se spričo ne prevelike razdalje med Nežiderskim jezerom in slovensko Dravo, veliko redkostjo vrste v tem delu Evrope in glede na njegovo očitno klatsko naravo niti ne zdi prevelika špekulacija. Pač pa bi pričakovali še kakšno opazovanje s prilegarjočega se dela Avstrije.

Vzrok za to dolgotrajno pojavljanje istega ribjega galeba na dokaj ozkem prostoru je verjetno v tem, da se osebek, ki se izgubi tako daleč zunaj svojega običajnega areala, tudi zelo težko vrne nazaj. Lep primer so številni ameriški in drugi klatski, ki predvsem zaradi vremenskih in verjetno tudi nekaterih drugih, bolj specifičnih vzrokov vsako leto v velikem številu priletijo na Britansko otočje in mnogi tam tudi ostanejo za vedno. Zelo redkim se v novem okolju posreči gnezditi (LEWINGTON et. al. 1991). Drugod je situacija zaradi manj ugodnega geografskega položaja držav in manjšega števila opazovalcev sicer manj očitna, v osnovi pa verjetno velja podobno.

ZAHVALA

Franc Janžekovič, Borut Rubinič in Borut Štumberger so s svojimi kritičnimi pripombami in nasveti pripomogli h končni obliki tega članka. Borut Rubinič je odstopil tudi svoje fotografije.

A. Bibič, F. Bračko, D. Denac, J. Smole, A. Vrežec in zgornji trije avtorji pa so s svojimi terenskimi obhodi pripomogli k tako velikemu številu opazovanj.

Vsem najlepša hvala.

LITERATURA

ANONIMUS (1995): Bird News. July 1995. Birding World 8 (7): 246.

BARTHEL, P.H. (1994): Die Bestimmung der Fischmowe *Larus ichthyaetus*. Limicola 8 (2): 64-78.

BARTHEL, P.H. (1996): Bemerkenswerte Beobachtungen. Wegzug 1996. Limicola 10 (6):

BERG, A. van den (1996): WP Reports. Dutch birding 18(5):262-271.

BIRDING WORLD (1995): Bird News. July 1995. Birding World 8 (7): 246.

CRAMP, S. et al. (1983): The Birds of the

Western Palearctic. Vol. III. Oxford University Press. Oxford.

GRANT, P.J. (1986): Gulls. A Guide to the Identification. T & A D Poyser, Calton.

HARRIS, A., SHIRIHAI, H., CHRISTIE, D. (1996): The MacMillan Birder's Guide to European and Middle Eastern Birds. MacMillan. London.

HARZ, I., HARZ, M., WIETSCHKE, U. (1994): Die Fischmowe - eine neue Art für Deutschland. Limicola 8 (2): 49-50.

KOMISIJA ZA REDKOSTI PRI DRUŠTVU ZA OPAZOVANJE IN PROUCEVANJE PTIC SLOVENIJE (1989): Seznam dosedaj ugotovljenih ptic Slovenije s pregledom redkih vrst. Acrocephalus 10 (41-42): 75-80.

LEWINGTON, I., ALSTROM, P., COLSTON, P. (1991): A Field Guide to the Rare Birds of Britain and Europe. HarperCollins.

ROBEL, D., BESCHOW, R. (1994): Eine Fischmowe *Larus ichthyaetus* in Brandenburg. Limicola 8 (2): 51-62.

SHIRIHAI, H. (1996): The Birds of Israel. Academic Press.

ZIMMERMAN, D. et. al. (1996): Birds of Kenya and Northern Tanzania. Christopher Helm. London.

POVZETEK

Ribji galeb *Larus ichthyaetus* je azijska vrsta galeba, katere gnezditveni areal se razprostira v grobem od Črnega morja na zahodu pa do Kitajske na vzhodu. Vrsta se izjemoma pojavlja tudi v Evropi, kjer je bila registrirana v večini držav z izjemo skrajnega severa in zahoda ter nekaterih ornitološko slabše obdelanih predelov kontinenta, vendar gre v večini primerov le za posamezna opazovanja.

V letih 1996 in 1997 so bili ribji galebi prvič doslej opaženi tudi v Sloveniji, in sicer na treh različnih lokalitetah na subpanonskem območju reke Drave v SV Sloveniji. Dne 10.2.1996 sta F. Bračko in F. Janžekovič opazovala odrasel osebek ribjega galeba v skoraj popolnem poletnem perju na akumulaciji Melje v predmestju Maribora. Nasledjega dne je skupina sedmih ornitologov na istem kraju opazovala dva ribja galeba, od katerih je bil eden že dan prej opazovani odrasel osebek, drugi pa je bil osebek v prvem zimskem perju s sledovi mladostnega perja na hrbtu. Slednjega je uspelo B. Rubiniču tudi uspešno fotografirati. Dne 9.3.1996 je bil isti spolno nezrel osebek opazovan na Ormoškem jezeru, kakšnih 50 km nižje po reki, 11.3.1996 pa isti odrasel osebek na Ptujskem jezeru, približno 25 km navzdol. Tega dne je bil odrasel osebek že v popolnem poletnem perju.

Dne 26.12.1996, torej več kot devet mesecev po zadnjem prejšnjem opazovanju, se je ribji

galeb ponovno zadrževal na Melju, kjer je bil opazovan še 11.1.1997. Na Ptujskem jezeru je bil isti osebek opazovan 30.12.1996 ter 25.1. in 6.2.1997, vendar je vsaj pri prvem opazovanju na jezero priletel šele popoldne. Ta ribji galeb je bil pri prvem opazovanju v zimskem perju, pri vsakem naslednjem opazovanju pa je bilo dobro vidno precej hitro napredovanje mene v poletno perje.

Na podlagi redkosti vrste in podobnih opažanj oziroma izkušenj iz drugih evropskih držav, avtor članka domneva, da je bil v zimi 1996/97 opazovani odrasel ribji galeb prav tisti osebek, ki je bil tukaj opazovan že v začetku leta 1996. V tem pogledu je zelo zanimivo zadrževanje enega odraslega in enega spolno nezrelega ribjega galeba na madžarski strani Nežiderskega jezera, v času od 22.7. do 18.10.1996. Prav mogoče je, da sta bila to osebkata, opazovana nekaj mesecev prej v Sloveniji, od katerih se je eden tja kasneje tudi vrnil. Temu v prid prav gotovo govori veliko število terenskih dni opravljenih v tem času na območju reke Drave, ko ribji galeb kljub intenzivnemu opazovanju ni bil registriran.

Kljub temu da večina opazovanj izvira iz Melja in Ptujkega jezera, se ribji galeb na nobeni izmed lokacij ni zadrževal stalno, nekatera opažanja pa kažejo na to, da je vsaj občasno (če ne celo vedno), prenočeval na Ptujskem jezeru, ki je znano prenočišče za večino galebov s širšega območja reke Drave. Dvakrat je bil ribji galeb opazovan pri značilnem lovu rib, vendar je bil obakrat neuspešen.

V članku je podrobneje predstavljena tudi prepoznavna ribjega galeba na terenu in primerjava z nekaterimi drugimi vrstami galebov, predvsem rumenonogim *Larus cachinnans*.

SUMMARY

The Great Black-headed Gull *Larus ichthyæetus* is an Asian species, its breeding area spreading roughly from the Black Sea in the west to China in the east. The species occurs also in Europe, although only exceptionally and individually.

In 1996 and 1997 these gulls were recorded for the very first time in our country as well, namely at three different localities in the sub-Pannonian part of the Drava river in NE Slovenia.

On February 10th 1996, an adult individual in its almost full summer plumage was recorded by F. Bračko and F. Janžekovič at Melje reservoir in the suburb of Maribor. On the following day, a group of seven ornithologists observed, in the very same area, two individuals of this species, one of them being the adult observed on the previous day, the other

one a juvenile in first winter plumage with tracks of juvenile plumage on the mantle. On March 9th 1996, the same juvenile was seen at Lake Ormož, some 50 km down the river, and on March 13th 1996 the same adult at Lake Ptuj, some 25 km from Melje reservoir. On that day the adult was already in full summer plumage.

On December 26th 1996, i.e. more than nine months after the last observation, the great Black-headed Gull was again seen at Melje reservoir, and yet again on January 11th 1997 at the same place. At Lake Ptuj, however, the same individual was recorded on December 30th 1996 as well as on January 25th and February 6th, except that during the first observation (at least) it got there only in the afternoon. During the first observation this individual was in winter plumage, but during each subsequent observation a rather rapid moulting progress towards summer plumage was noted.

On the basis of similar observations and experience from other European countries as well as on the fact that this species occurs very rarely in this part of the world, the author of this article presumes that the adult observed in the winter of 1996/97 was the one observed here already in the beginning of 1996. Very interesting in this respect is the occurrence of an adult and a sexually immature individual from July 7th to October 18th 1996 on the Hungarian side of Lake Neusiedler. It is very possible that these were the individuals which had previously been seen in Slovenia, one of which then returned here. In favour of such presumption speaks the great number of field days covered at that time in the region of the Drava river, when Great Black-headed Gull was not registered in spite of some very careful and intensive search for it.

Although the majority of observations were made at Melje reservoir and Lake Ptuj, the Great Black-headed Gull did not dwell there constantly, while some other observations indicate that it roosted, at least occasionally, at Lake Ptuj which is a well known roosting place for the majority of gulls from the wider region of the Drava river. The Great Black-headed Gull was twice observed during its characteristic search for fish, but was unsuccessful both times.

The article also presents a more detailed identification of this gull in the field and a comparison with some other gull species, particularly with the Yellow-legged Gull *Larus cachinnans*.

Luka Božič, Pintarjeva 16, 2106 Maribor